

ที่ กษ 1204/ว 623

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200

5 มิถุนายน 2549

เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณา และแนวทางปฏิบัติในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด 69 จังหวัด

- อ้างถึง 1. หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ 1205/ว 72 ลงวันที่ 22 มกราคม 2545
2. หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ 1205/ว 73 ลงวันที่ 22 มกราคม 2545

ตามหนังสือที่อ้างถึง 1.สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) แจ้งให้ทราบว่า คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ในการประชุมครั้งที่ 7/2544 เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2544 มีมติให้ยกเลิกหลักเกณฑ์การ โอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ตามมติ คปก. ครั้งที่ 5/2533 เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2533 และครั้งที่ 4/2536 เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2536 และอนุมัติ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน โดยได้ วางแนวทางให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) ถือปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึง 2. ความ ละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

เนื่องจากการจัดที่ดินของส.ป.ก. ต้องคำนึงถึงขนาดที่ดินที่เหมาะสมและเพียงพอ แก่การครองชีพสำหรับเกษตรกรแต่ละครอบครัว นโยบายของ ส.ป.ก. จึงไม่ประสงค์จะให้ที่ดินที่จัดให้ แก่เกษตรกรถูกแบ่งออกเป็นแปลงเล็กแปลงน้อย หรือโอนไปยังบุคคลอื่นอันจะทำให้เกษตรกรกลายเป็น ผู้ไร้ที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินไม่เพียงพอแก่การครองชีพ ดังนั้น ในขั้นตอนการได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์ เกษตรกรซึ่งได้รับการคัดเลือกจึงมีเพียงสิทธิการเข้าทำประโยชน์ตามที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น กรรมสิทธิ์ ในที่ดินยังเป็นของ ส.ป.ก. ประกอบกับการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิไม่ได้อยู่ในกระบวนการ ที่กฎหมายกำหนดที่จะให้สิทธิไว้ กรณีที่เกษตรกรถึงแก่กรรมหรือไม่สามารถประกอบเกษตรกรรม ในที่ดินได้อีกต่อไป และที่ดินต้องกลับคืนมาเป็นของ ส.ป.ก. ในขั้นตอนนี้ ส.ป.ก.ต้องอาศัยกระบวนการ จัดที่ดินตามกฎหมาย โดยต้องดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรตามที่ระเบียบกำหนด ซึ่ง คปก. พิจารณาเห็นว่า เพื่อความสะดวกรวดเร็วและเป็นการผ่อนคลายปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ จึงได้อาศัย อำนาจตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้สามารถโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิให้แก่ทายาทคนใดคนหนึ่งได้ในกรณีที่มีเหตุผล

/ความจำเป็น...

ความจำเป็น โดยมีได้มุ่งหมายให้สิทธิดังกล่าวต้องตกแก่ทายาททุกคนของเกษตรกรหรือโอนแบ่งแยกได้ทุกกรณี ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการของ ส.ป.ก.จังหวัดสอดคล้องกับนโยบายของ ส.ป.ก. และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงขอชักชวนความเข้าใจ ดังนี้

1. ตามหนังสือที่อ้างถึง 1 ให้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 กรณีการโอนสิทธิการเข้าทำประโยชน์ของเกษตรกรให้กับทายาท ต้องพิจารณาถึงสาเหตุหรือข้อเท็จจริงที่เกษตรกรนั้น ๆ ไม่อาจทำประโยชน์ในที่ดินต่อไปได้ เช่น กรณีบิดาได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. และยังสามารถทำประโยชน์ในที่ดินนั้นได้ แต่ประสงค์จะโอนสิทธิในที่ดินให้แก่บุตรที่ร่วมทำประโยชน์กับตน ถือว่ามีใช้กรรมมีเหตุผลความจำเป็น แต่หากกรณีข้อเท็จจริงมีว่า ผู้ได้รับการจัดที่ดินชราภาพ หรือเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำประโยชน์ในที่ดินได้ต่อไป และประสงค์จะโอนสิทธิให้แก่คู่สมรสหรือบุตรของตน หรือโอนให้แก่ทายาทอื่นเมื่อไม่มีคู่สมรสหรือบุตร หรือไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีกต่อไป ถือว่าเป็นกรณีมีเหตุผลความจำเป็น ในการขอโอนสิทธิในที่ดินต้องถือหลักว่าจะกระทำเฉพาะกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเท่านั้น

1.2 กรณีเกษตรกรได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินแปลงเดียว การโอนหรือการตกทอดทางมรดกสิทธิให้กับทายาทมากกว่าหนึ่งคน หรือกรณีเกษตรกรได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินหลายแปลง การโอนหรือการตกทอดทางมรดกสิทธิทุกแปลงให้กับทายาทมากกว่าหนึ่งคน หรือบางแปลงให้ทายาทคนเดียวหรือมากกว่า ถือเป็นการแบ่งแยกสิทธิที่ได้รับ อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) ที่จะพิจารณา โดยให้นำนโยบายของ ส.ป.ก.ที่ไม่ประสงค์จะให้มีการแบ่งแยกไปพิจารณาประกอบด้วย กรณีมีความจำเป็น ในการแบ่งแยกต้องไม่ส่งผลกระทบต่อขนาดของที่ดินที่เพียงพอแก่การครองชีพ จำนวนเนื้อที่ไม่สมควรต่ำกว่า 5 ไร่ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่ คปจ. กำหนด ตามความเหมาะสมของประเภทเกษตรกรรมในแต่ละพื้นที่

2. ตามหนังสือที่อ้างถึง 2 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนด ให้ยกเลิกความในข้อ 3 และให้ใช้ข้อความดังนี้แทน

“ 3. ในการยื่นคำขอดังกล่าวให้ผู้ยื่นคำขอแสดงบัญชีเครือญาติในการโอนหรือการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ส.ป.ก.4-85) ตามแบบสิ่งที่ส่งมาด้วย 1. พร้อมหลักฐานประกอบ เช่น สูติบัตร ทะเบียนบ้าน ทะเบียนสมรส ฯลฯ ของผู้เกี่ยวข้อง หรือของผู้ที่ยื่นคำขอ แล้วให้ผู้ยื่นคำขอลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องของบัญชีดังกล่าวไว้เป็นหลักฐาน

เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคำขอ หรือคำขอรับมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตามนัยหนังสือที่อ้างถึง กำหนดให้มีทายาท 3 จำพวก ซึ่งมีสิทธิรับโอนหรือรับมรดกสิทธิดังกล่าว ได้แก่

(1) สามี ภริยา ที่จดทะเบียนสมรส และให้หมายรวมถึง สามี ภริยา ที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสด้วยนั้น ในที่นี้หมายถึงชายและหญิงที่อยู่กินด้วยกันฉันสามี ภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส ในขณะที่ยื่นคำขอโอน หรือขณะเข้ามรดกถึงแก่ความตาย

(2) บุตร โดยชอบด้วยกฎหมาย และให้หมายรวมถึงบุตรตามความเป็นจริง เช่น บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว (ไม่รวมบุตรบุญธรรม)

(3) ทายาทอื่น ได้แก่

ก. บิดา มารดาของเกษตรกร

ข. พี่น้องร่วมบิดา มารดาเดียวกันของเกษตรกร ให้ถือความเป็นพี่น้องกันตามความเป็นจริง ไม่ว่าบิดา มารดา จะได้จดทะเบียนสมรสกันหรือไม่ก็ตาม

ค. พี่น้องร่วมบิดา หรือร่วมมารดาเดียวกันของเกษตรกร ให้ถือความเป็นพี่น้องกันตามความเป็นจริง ไม่ว่าบิดา หรือมารดาจะ ได้จดทะเบียนสมรสกันหรือไม่เช่นเดียวกัน

ง. หลานของเกษตรกร หมายถึง ลูกของลูก หรือลูกของพี่หรือของน้อง ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เท่านั้น ”

ทั้งนี้ การ โอนหรือการตกทอดทางมรดกสิทธิแก่ทายาทในลำดับหลัง ต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุผลความจำเป็นที่ไม่อาจโอนหรือตกทอดให้แก่ทายาทในลำดับต้นได้ ทั้งผู้รับโอนหรือผู้รับมรดกสิทธิ ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสของผู้โอน หรือของเจ้ามรดกด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นายชวลิต ชูขจร)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการ
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กองนิติการ

โทร. 0-2281-6002

โทรสาร 0-2281-2940